

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 17. februarija 1886.

Obs e g: Zemlja, — Gnojnica in gnojenje ž njo. — C. kr. kmetijska družba kranjska. — Trgovinska in obrtna zbornica. (Dalje.) — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Govor poslanca dr. Poklukarja o utemeljevanji samostalnega nasveta gledé osnovanja vodne komisije v kranjskem deželnem zboru. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Zemlja.

Zemlja na njivi, v katero sejemo in sadimo rastline, nastala je vsled razkroja rudnin s pomočjo toplote, zraka, dežja, rastlin itd. Tako stvarjevanje zemlje vrši se še dandanes. Zemlja je toraj zmes iz različnih bolj ali manj zdroljbenih rudnin in iz sprstenelih živalskih ter rudninskih snovi. Prvotno zemljo imenujemo ono, ki je ostala na mestu, koder je bila stvorjena. Prvotno zemljo nahajamo mnogokrat na gorah, gričih, v dolinah itd. Močni nalivi, snežena voda, potoki, reke so pa prvotno zemljo v svojem teku pobrali in jo v ravninah naplavili. Tako zemljo imenujemo naplavljeno zemljo. Sostava različnih zemelj si je sicer vedno podobna, a vendar zeló različna.

1. Obstojni deli zemlje, kojo obdelujemo.

Glavni obstojni deli zemlje so:

- a) Več ali manj zdrobljeno kamenje,
- b) zmlito in uže razkrojeno ter kemično pretvorjeno kamenje;
- c) prst.

a) Zdrobljeno kamenje.

1. Glina. Glina nareja se pri razkrojevanji rudnine, kojo imenujemo „živec“. Iz preperelih in razpadlih tacih rudnin se dela ona gnjetna tvarina, ki jej glina pravimo. Glina je kremenčevo-kisla glinica, mešana več ali manj s kremenico in s kovinskimi okisi, ki jo različno barvajo in jej potem tudi različna imena nadevamo. Vse vrste glin se vjemajo v tem, da se suhe več ali manj prilepljajo za jezik in da imajo nek poseben duh, ki ga bržčas dobé od tod, da se iz zraka nekoliko amonijaka navzamejo. Z vodo zmešana glina je mehka in gnjetna stvar, ki ne pušča vode skozi se. Zaradi te lastnosti je za poljedelca mnogo vredna, ker ona njivi zadržuje mokroto, ki je potrebna za vspešno rast. Zmes iz glin, peska in apna imenujemo lapor. Primešana večá množina kremenčevega peska in železnega okisa naredí iz glin ilovico.

2. Kvarc. Kvarc nahaja se v zemlji v podobi peska, ter obstoji iz kremenčeve kisline in nekoliko družih primešanih tvarin. Z ozirom na velikost zrn delimo pesek tako-le:

- a) Sipa, to je pesek, kojega zrna so tako drobna, da jih zamore veter razpršiti;
- b) drobní pesek je oni, ki ima na pr. zrna, ki so podobna prosu;
- c) debeli pesek je debelega zrna kot prej imenovani ter ga nahajamo največ v zemlji;
- d) grušč ali šuta, ki je sploh poznat.

Pesek, kot obstojni del zemlje ima povsem nasprotna svojstva od glin. Pesek rahlja zemljo, se hitro zgreje in mokrote ne pridržuje.

Prava zmes glin in peska je najboljša zemlja.

3. Apno, nahaja se v zemlji največ kot ogljikovo-kislo apno, to je, kot apnenec. Apno kaj dobro rahlja zemljo ter zmanjšava njeno nežnost. Apno navleče se hitro mokrote in toplote, pa se tudi hitro osuši in ohladi. Delovanje apna v zemlji je zeló koristno, ono uniči rastlinam škodljive kisline, pospešuje razkroj živalskih in rastlinskih snovi ter pomaga raztopiti težko raztopljive rudninske spojine. Žvepleno-kislo apno ali mavec (gips) nahaja se redkokrat v zemlji. Mavec kaj dobro vgaja detelji in sočivji.

4. Magnezije ali lojeve prsti nahaja se malo v zemlji ter je manj važna kot prej imenovani sestavni deli zemlje.

b) Zmlito in uže razkrojeno ter kemično pretvorjeno kamenje.

Med te obstojne dele zemlje spadajo vse rudninske snovi, ki so se iz ene ali druge rudnine ali pa kamenja izkročile ter se v takem stanu nahajajo, da zamorejo prej ali slej rastlini služiti v hrano. Tu sem pripadajo vse rudninske redilne snovi, posebno pa za rastlinski živež potrebne zemljine soli.

Najvažnejše rudninske redilne snovi v zemlji so: amonijak, kali, natron, apno, magnezija, kremenec, železni okis, fosforova kislina, ogljikova kislina, solitarjeva kislina in klorec.

c) Prst.

Prst ali humus je zmes uže več ali manj preperelih, strohnelih in zgnjitih rastlinskih in živalskih

ostankov. Ti ostanki razkrojijo se v rujavi prah. Konečno pa razpade prst v ogljikovo kislino in vodo. Prst zamore veliko vode na-se privleči, v kateri se slednjič raztopi, ter postane posredovalka pri hranjenju rastlin. Prst izboljša zemljo tudi v drugem obziru, ona izrahlja težko glinasto zemljo, privleče v zemljo vlažnost in hitro razgreje vsled svoje temne barve zemljo. Ker veliko prsti ni v nobeni zemlji in še tisto, ki se v zemlji nahaja, rastline kmalu porabijo, moramo jo kot najdragocenejši obstojni del zemlje z gnojem zemlji zopet nazaj dati.

2. Splošna svojstva zemlje.

a) Vpojnost zemlje.

Vpojnost ali absorpcija zemlje je njeno najvažnejše svojstvo. Vpojnost je svojstvo zemlje, vsled katerega kapljevine in plinasta telesa v svoje luknjice vsrka in jih tam tako obdrži, da jih voda ne more iz zemlje izprati. Ker so pa kapljine in plinasta telesa v zemlji ob enem rastlinska hrana, razmeriti je lahko važnost vpojnosti. Iz različnih poskusov sledi, da zemlja največ vsrka amonijaka, kalija in fosforove kisline. Zunaj imenovanih snovi zemlja tudi vpoji natron, žvepleno kislino, apno, magnezijo itd.

b) Fizikalna svojstva zemlje.

Fizikalna zemljina svojstva odvisna so od razmere, v kateri so med seboj pomešani obstojni deli zemlje, posebno od kvarca, gline, apna in prsti.

1. Absolutna in specifična teža zemlje.

2. Zveznost. Ako se posamezni delci zemlje slabo skup držijo, je zemlja rahla, nasprotno imenujemo jo vezano. Kolikor več je v zemlji peska, toliko rahlejša je, kolikor bolj glinava je zemlja, toliko bolj je tudi vezana. Apno zmanjša zveznost zemlje. Rahla zemlja ne zadostuje vselej rastlinam z ozirom na trdnoto njih stališča. pa pospešuje pristop zraka in vode, vsled česar kemijsko delovanje v zemlji silneje postane. Vezana zemlja ovira razprostiranje korenin in delovanje zraka, zato se taka zemlja in nje sestavine počasneje razkrojujejo. V vezani zemlji vzdrži se mokrota dalje časa, zato je ta zemlja mnogokrat prevlažna.

3. Sprijemnost ali adhezija zemlje. Sprijemnost zemlje naredi, da se prijema na orodje, s komur zemljo obdelujemo. Močno sprijemno zemljo imenujemo težko, manj sprijemno pa lahko zemljo.

4. Svojstvo zemlje, vodo nase potegniti in jo vsled sprijemnosti v svojih luknjicah obdržati.

5. Lasovitost ali kapilarnost. Vsled tega zemljinega svojstva uravna se množina vode po vseh plastéh.

6. Vpijanje vodene hlapi iz zraka.

7. Specifična toplota zemlje.*) To svojstvo zemlje odvisno je od njene vlažnosti. Kolikor manj je zemlja sposobna vsled nje sprijemnosti vodo obdržati, toliko bolj topla ali vroča je zemlja. Nasprotno imenujemo jo mrzlo.

8. Prevajanje toplote. Zemlja zamore z ozirom na svojo sestavo toploto hitreje ali pa počasneje po svojih plastéh prevajati.

(Dalje prihodnjč.)

Gnojnica in gnojenje z njo.

Gnojnica obstoji iz tekočih živalskih izmečkov ter iz onih trdih, katere tekoči izmečki pri svojem pretakanju seboj potegnejo. Gnojnica izteka se iz hleva naravnost v za-njo prirejene jame, ali pa se še le na gnojišči od gnoja odtaka ter v taki jami zbira. Vsa tekočina, ki se tako v jamah zbira, ima razun rudinskih obstojnih delov scalnice tudi še veliko družih redilnih snovi v sebi, katere je scalnica izprala in izlužila iz trdih živalskih izmečkov. Zarad tega je gnojnica različno temno-barvana in to toliko bolj, kolikor več je v njej trdih izmečkov.

Gnojnica je jako dragoceno gnojilo kmetovalčevu, nobena kapljica se je ne sme zgubiti. Žalibog, vsi kmetovalci, zlasti manjši posestniki, tega nočejo spoznati ter pustijo gnojnico teči iz hleva in gnojišča na cesto in druge vaše prostore. To delajo deloma iz nevednosti, dostikrat pa tudi le iz malomarnosti, ter ne pomislijo, da to zelo toliko pomeni, kakor gotovi denar na cesto metati.

Najboljši in najceneje porabiti je gnojnico za polivanje in namakanje gnoja na gnojišči. V izvršitev tega dela poslužujemo se različno napravljanih srkalnic, brizgalnic ali pa navadnih korcev.

Primeri se pa mnogokrat, zlasti pozimi ali pa sploh ob času, kadar se gnoj malo suši, da se v gnojničnih jamah veliko gnojnice skupaj nabere, katero je treba odstraniti. V prvi vrsti porabimo najboljše to gnojnico za polivanje in namakanje komposta (mešanca). Dostokrat ostane pa vendar še veliko gnojnice na razpolaganje, da jo moramo porabiti kar naravnost za gnojenje. Z nerazredčeno gnojnico smemo gnojiti le prazne njive. Tako gnojenje z nerazredčeno gnojnico izplača se tudi na oddaljenih njivah, ker izpeljavanje ne stane preveč. Kedar izpeljujemo gnojnico, je dobro pomešati, da ne ostane na dnu jame goščava.

Najboljši čas za gnojenje z gnojnico je zima in zgodnja pomlad, če pade gnojnica na sneženo odejo. Tajoči sneg hitro potegne seboj v zemljo rodilne snovi gnojnice. Na močno visečih njivah se ve da ni gnojiti z gnojnico.

Za izpeljavanje poslužujejo se različno napravljanih sodov ali železnih posod. Vse te posode imajo posebne priprave za razpršitev gnojnice. Za polnenje sodov služijo pa srkalnice (pumpa) ali pa tudi le korci.

Z ozirom na gostoto gnojnice treba jo je na hektar 200 — 300 hektolitrov, ako hočemo srednjedobro njivo pognojiti. Gnojilni vspeh gnojnice ne pokaže se samo hitro, ampak je tudi dolgotrajen.

Za gnojenje obraščenih njiv, na deteljišča, na senožeti itd. sme se rabiti le z vodo razredčena gnojnica, katera je obstana, to je, izkipena. Koder razmere pripuščajo, storiti je to najložje in najceneje kar z vodo, s katero se zemljišče namaka.

Dobra je gnojnica, ki je namešana s človeškim gnojem. Tako gnojnico navadno razkužijo s žvepleno kislino ali bakrenim vitrijolom, pustijo jo prekipeti ter v sodih izvozijo na zemljišča. Tak gnoj pristuje prav izvrstno sočnim listnatim rastlinam, sosebnostno vrtni zelenjadi. Take gnojnice, ki je se ve da precej gosta, porabi se kakih 40 hektolitrov za navadno gnojenje na enem hektaru.

*) Telesa jednake teže potrebujejo različne množine toplote, da se segrejejo do iste temperature. Množina toplote, katera ugreje utežno jednoto kakega telesa za 1° C., zove se njegova specifična toplota.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 24. februarija 1886.

Obseg: Ruski lan na prodaj. — Nekaj opazek o reji bék — Zemlja, (Dalje.) — Imenik udov v. kr. kmetijske družbe kranjske. — Trgovinska in obrtna zbornica. (Dal.) — Govor poslanca dr. Poklukarja o utemeljevanji samostalnega nasveta gledé osnovanja vodne komisije v kranjskem deželnem zboru. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Ruski lan**

je došel; kdor si ga je naročil, naj pride hitro po-nj v pisarno c. k. kmetijske družbe. — Cena mu je letos 16 gold. 27 kr. za hektoliter ali pa 5 gld. za stari mernik.

Nekaj opazek o reji bék.

Spisal baron Bibra.

Namen izrejevanja bék je ta: od zemlje, ki ni nesla dosedaj celó nič ali le malo, pridobiti dohodkov ali povišati dohodke.

Tudi najboljša zemlja, če se zasadi primerno z békami, daje mnogo več dobička, kakor ga imaš po vsakoršnih drugih pridelkih od iste zemlje. Odštevši stroške nasajenja in gnojenja je po poprečnem razdelku na deset let čistega dobička po 250 do 500 mark (125 do 250 gold) na leto od hektara, kakor so tla, kjer se beke nasadé. Kjer se pa dajo prodajati tudi sadike, je dobiček še večí.

Tak dobiček se pa doseže le, ako se umno ravna z békami.

Važno je pri tem to-le:

1. Kaka mora biti zemlja,
2. kako pripraviti jo za nasajo,
3. kako ravnati s sadikami,
4. delo po nasaji (kopanje, sušenje in namakanje zemlje),
5. porezovanje,
6. koliko časa se zdrži bekovišče, in
7. kako se pridelki v denar spravljajo.

1. Kakošna mora biti zemlja.

Višnjevka mastna glina, če je na nji še humus (to je rodovitna zemlja) dosti debel, je za béko najboljša, ker se od nje največ pridobi; tudi druga glina ali lapor (melina) dá lepega pridelka. Šota in goli pesek pak škoduje rasti bék. Le če šota ni več ko

25 centimetrov debela, pod njo pa je še enkrat tako debelo glin ali rodovitne zemlje, more tudi na šoti rasti bék in dobro obnesti se. Na pesku se obnese le, če je zmešan z rodovitno zemljo in če je pod vsem tem še glina, vzlasti ob bregovih vodá (prodih) ali kjer se bekovišče more namakati.

Béka iz Kaspišknga in od Urala je za pesek in pusto, suho zemljo.

2. Kako pripraviti zemljo za nasajo.

Zemlja se 60 do 75 centimetrov globoko prekoplje, to je za tri ali štiri lopate globoko. Paziti je na to, da se rodovitna zemlja prevrne ali podkoplje, da plevel več ne prerije skoz in ne škoduje nasajeni békí. Predno se koplje, treba je zemljo poravnati, po razkopanju pa, če mogoče, se naredé naprave za namakanje in posuševanje bekovišča. Stojéča voda, posebno če ima železnino v sebi, je békam škodljiva. Tako je odpeljati po primernih jarkih (grabnih), ki se dajo rabiti tudi za namakanje, kedar treba. Zemlja izkopanih jarkov se razmeče enakomerno po zemljišči okolo. Jarki naj se skopljejo 75 do 90 centimetrov globoko in 45 gradov navpik. Nazadnje naj se bekovišče popolnem ravno naredi.

Vse to mora biti do 1. januarija dognano, če je le mogoče. (Konec prih.)

Zemlja.

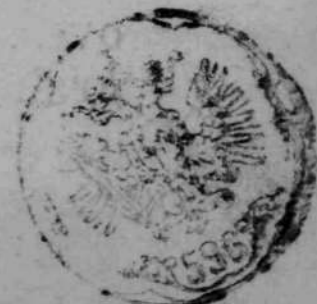
(Dalje.)

9. Zmožnost zemlje toploto sprejemati in oddajati je pri različnih zemljah različna. Temna zemlja se hitreje segreje kot svitlo-barvana.

3. Razvrstitev zemlje.

Zemlje razvrstimo po njih kemični sestavi v sledeče vrste:

1. Glinasta zemlja.
2. Peščena zemlja.
3. Apnena zemlja.
4. Laporjeva zemlja.
5. Prstena zemlja.

1. Glinasta zemlja.

Glinasta zemlja je zelo zvezna in sprijemna, zato jo prištevamo težkim zemljam. Glinasta zemlja sprejme mnogo vode ter vlažnost dolgo časa obdrži; segreje se počasi in toploto tudi hitro odda. Iz tega vzroka se ta zemlja počasi osuši in zadržava rast in zorenje rastlin. V suši vspevajo pa rastline bolje v glinasti zemlji in gnoj svojo moč v tej zemlji dlje časa obdrži, ker se počasneje razkrojuje. Sicer ima ta zemlja važno lastnost navzeti se amonijaka, kalija, natrona itd., zato je dobro rabimo za pokrivanje gnoja, da zadržimo razpuhtenje dragocenih redilnih snovi.

Na glinasti zemlji posebno dobro vspeva pšenica. Od tod ima ime „pšenična zemlja“.

Glinastih zemelj je toraj več vrst.

Tako imamo navadno peščeno glinasto zemljo, v kateri je 50—60% gline, drugo je pesek. Dobra glinasta zemlja je enaka prej imenovani, ima pa nekaj apna primešanega. Prstena glinasta zemlja je ona, v kateri je 10—20% vrsti in vsaj 50% apna; tako zemljo štejemo med najbolj rodovitne. Nadalje imamo še laporjasto glinasto zemljo, ilovnato zemljo itd.

Glinasta zemlja z majhno množico primešanega peska potrebuje vsake 3—4 leta močnega gnojenja. Zboljšati je to zemljo s primešanjem peska in apna, z rahlim gnojem, sploh z vsako rečjo, ki zveznost zmanjšava. Pri obdelovanju glinaste zemlje gledati je na pravi čas, to je, kedar ni prevlažna in ne presuha. Glinasto njivo je dobro sprašiti uže v jeseni, ker mraz najboljše razmljeva težke zemlje.

2. Peščena zemlja.

Peščena zemlja je ona, ki je nastala iz peščena-stega in kremenčevega kamenja, in ima primešane nekoliko gline. To zemljo prištevamo lahkim, ker ima majhno zveznost, jo je lahko obdelovati in v resnici tudi manj tehta kot glinasta zemlja. Peščena zemlja zamore malo vode v sebe sprejeti, pa jo tudi precej odda. Ona je topla, vroča, ker se namreč hitro in močno segreje in zato pospešuje rast in zorenje rastlin. Tem dobrim svojstvom nasprotujejo druge slabe: Gnoj malo izdaja, treba je večkrat gnojiti in rastline po suši posebno trpijo.

V peščeni zemlji dobro uspeva rž, krompir, ajda, in če je podnebje vlažno, tudi detelja, lan, prosó, sočivje in korenje. Priporočljivo je, peščeno zemljo v vlažnem stanu obdelati.

Vrste peščene zemlje so: Navadna peščena zemlja, v kateri ni nad 12% gline. Prstena peščena zemlja ima nad 6% prsti in ne čez 40% peska. Ilovnata peščena zemlja ima po 10—20% gline. Peščena ilovnata zemlja je ona, ki ima k večem 25% gline.

Peščena zemlja dá se izboljšati s primešanjem gline, ilovice, blata, laporja, z gnojenjem z špehastim govejim in prešičjem gnojem. Tudi globoko oranje pomaga, če je spodnja plast ugodnejše sestave.

3. Apnena zemlja.

Apneno zemljo imenujemo ono peščeno ali glinasto zemljo, ki ima primešane večje ali manjše množice apna. Njena vrednost, kakor njena svojstva ležijo nekako v sredi med vrednostjo in svojstvi peščene in glinaste zemlje. Apno v vseh vrstah zemlje ugodno vpliva na njih izboljšanje in na vspevanje rastlin.

V apneni zemlji izvrstno vspeva: pšenica, ječmen, oves, esparzeta in lucerna; prav dobro tudi grah, leča, grahoro, bob, goršica in detelja.

4. Laporjeva zemlja.

Laporjeva ali soldanova zemlja ima zraven ogljikovo-kislega apna primešano veliko gline in peska. Ta zemlja je prav dobra, včasih najrodovitnejša. Imamo glinjasti, peščeni in prsteni lapor.

5. Prstena zemlja.

Med prstene zemlje štejemo one, ki imajo nad 20% prsti. Tukaj sem pa spadajo tudi zemlje na mahu (močvirju, morastu) in zemlja s šoto. Šota je zmes rudnin, rudninskih solí, smól, različnih okisov, organskih spojin in ne še popolno razpadlih rastlinskih ostankov.

Prstena zemlja se hitro segreje in tudi hitro izsuši.

Gojzdana zemlja nastane iz razkrojenega listja in lesa v gojzdu in je posebno izvrstna za vrtnarstvo. (Dalje prihodujče.)

Imenik udov c. kr. kmetijske družbe kranjske.

(Dalje.)

Podružnica v Il. Bistrici.

Gg. Ličan A., predstojnik, Dekleva L., Domicelj A., Fischer H., Jelovšek A. Križaj N., Ličan J., Pavlič D., Ponikvar A., Škrjanc J., Tomšič J., Zarnik M.

Podružnica v Ljubljani pod vodstvom glavnega odbora.

Glavni odbor: gg. baron Karol Wurzbach pl. Tannenberga, družbeni predsednik, Jos. Frid. Seunig, družbeni podpredsednik, Gustav Pirc, družb. tajnik, in odborniki: Brus A., Detelja O., Goll W., Jerič J., Kastelic R., Murnik J., Neweklovski K., dr. Poklukar J., Robič L., Witschl Fr., dr. pl. Wurzbach M.

Člani:

Dr. Ahačič K., dr. Ambrožič Fr., Auer G., Baumgartner J., Bayer A., Bernard J. ml., dr. K. Bleiweis pl. Trsteniški, Brus A., Bušič J., Bürger L., Grof Chorinsky R., baron Codelli K., Dr. Čebašek A., Čuden J., Deschmann K., Dollhoff W., Dreo A., Dr. Eisl A., Endlicher R., Fabian J., Förderl J., dr. Fuchs F., Galle A., Galle H., Galle V., vitez Gariboldi A., Gertscher A., Globočnik A., Gnjezda J., Hafner J., Hauptmann A., Hočevar J., Hribar J., Hrovat B.

Janežič R., dr. Jarc A., Jeran L., Jereb J., Jermann V.,

dr. Kapler J., Karun Fr., Klein A., dr. Klofutar B., Knez A., Kollmann Fr., Kongschegg V., dr. Kosler J., Kraupp M., Kreč M., Krisper J., Krisper V., Kušar J.

Vitez Laschan A., Lasnik P., vitez Lichtenberg L., Linhart W., Luckmann Janez, Luckmann Josip, Luckmann K., Luckmann Th.

Macak J., Mahkot J., Mahr Fr., Majntinger J., Malenšek M., Matauscheg E., Mayer E., Mayer W., Mikuš L., dr. Mosché A., dr. Mrhal J., Mühleisen A., Ojstriš Fr.

Pakič M., Pauer J., dr. pl. Pauker H., Perdan J., Perles J., Peterca Fr., Pirker Fr., Pogačar M., Pollak A.

Ramm A., Ravnikar Fr., dr. Rudež K.

Samassa A., dr. Schiffer Fr., Schlegel E., Schmitt M. F., dr. pl. Schrey, Seunig F., Souvan F., Souvan Fr. Ks., Šiška J.

preveč praznega prostora, se naredi le grmovje, lepih, šibkih in vejnatih šib pa ni. Vrste naj bodo kolikor mogoče nasajene od jugovzhoda proti severo-zapadu, da ugodno jutranje solnce more bolje obsejati bekovišče ob vrstah, vroče opoldansko solnce pa ne posuši preveč zemlje, ker daje vrsta vrsti, pa tudi zemlji s svojo goščo sence. Ob teh razmerah se potrebuje na hektar po 70.000 do 111.000 sadik, katerih 1000 stane po dobroti in starosti od 5 do 10 mark (2½ do 5 gld.).

4. Obdelovanje bék.

Ako mogoče, naj se po bekoviščih spušča voda, ker to jim dobro dé vzlasti junija, julija in avgusta meseca. Vodo odpeljavati ali sušiti jih po malih jarkih, iz katerih se moča odteka v velike jarke, je treba tam, kjer voda zastaja, da za poganjajoče mladike ni ponoči premrzlo. Na dobri zemlji rastejo béke tudi brez namakanja lepo, kaspiška in ona od Urale tudi na pustih, suhi ledini, ki drugače nič ne nese. Béki škodljivi so mrčesi: neke baže osa (*Cynips saliris*), vrbni žužek (*Chrysomela vitellinae*) in neka gosenica, ki se na nji nahaja. Taki mrčesi škodujejo posebno rudečkasti (*salix purpurea*) in uralski béki (*salix uralensis*); časi se utegne pripetiti ali pridejo taka leta, da je toliko tega mrčesa, da se z zadnjima vrstama bék zasajenemu bekovišču velika škoda godi. Vsako leto je zatorej treba otrediti jarke in prostor med vrstami (rajdami) bék tri centimetre globoko prekopati, ker se na ta način zatara plevel, posebno „*convolvulus sepium*“; prekopavanje je tudi razvoju sadikov zelo ugodno, zatorej se po njem doseže tudi več pridelka; kopati je najbolje začetkom junija, potem še enkrat potem, ko si béke obrezal.

Vsakemu bekovišču pa škoduje toča. Obtočene béke se pri zavijanju (pletjenji) lomijo tam, kjer so zadete, ako imajo rane na vnanji (spodnji) strani. Zatorej so za rabo le za nekatere reči in pol manj vredne od celih, nepoškodovanih.

5. Porezovanje.

Porezujejo se béke vsako leto z zakrivljenim, srpno podobnim nožem; pa tako, da so šibice ostro in ne podolgoma prav pri tleh in ob štoru (deblu) odrezane. Šibice, ki se prodajajo ali rabijo s kožico vred, se režejo od 15. novembra do 1. februarja, ker so one, ki se ne režejo takrat, kedar ima béka sok v sebi, trdnejše od onih o sočenji prerezanih; šibice pa, ki se rabijo obeljene (olupljene), naj se režejo zadnji čas do 15. aprila, ker deblo (štor) zgubi veliko moči poganjanja, če se pozneje poreže. Vsekako pa se ne sme porezovati prej, ko je békam vse listje odpadlo. Na novo zasajeno bekovišče se porezuje navadno še le v drugem letu, vendar se je pri poskušnjah pokazalo, da se je z bék, katere so uže prvo leto porezavali, ne le več skupilo, temveč so tudi dalje vztrajale.

6. Koliko časa se vzdrži békovišče.

Zasajeno bekovišče se vzdrži najmanj 20 let tako, da je od njega dobiček. Zato pa je treba skrbnega obdelovanja, posebno ugodnega gnojenja, ki se ravna po kemični vsebnosti gnoja in posameznih bék (žvepleno-kisli kali, magnezija, razkrojen peruvski guano, koščena moka, tudi gnoj iz hlevov); isto tako se mora včasih za leto dni pustiti obrezovanje, če bekovišče boleha ali peša, ker tako ravnanje drevju prav dobro dé. Vse to pomore toliko, da se utegne bekovišče zdržati tudi 30 let na dobiček lastnika.

7. Kako pridelke od béke spravljati v denar.

Najbolje je, če béke sam porežeš, olupiš (obelíš) in v sitih (kolesih) prodaš, ker ti tako ostane mnogo več zaslužka.

Belijo se pa šibice s posebnim, nalašč za to narejenim instrumentom, ščipnik ali stržnik imenovanim, skoz katerega se vlečejo; pri tem se skorjica (kožica) zmečka in se potem lahko z roko osmuka. Kožica naj se potem lepo posuši, kakor seno, in se poklada za pičo ovcam in kozam ali prodaja strojarjem in barvarjem. Novejši čas zelo poprašujejo po taki posušeni békini kožici, ker prekuhana ima le eno stopinjo manj čreslove moči, kakor hrastova skorija, in se z njo stroji sloveče rusko usnje. Cena temu blagu je 3—4 marke (1½ do 2 gold.) za 50 kil.

Obeljene in dobro posušene šibice (posušé se ob gorkem vremenu uže v polu dne) se spravijo najbolje na temen kraj, da obdržé lepo svojo belo barvo; mokrote pa jih je treba varovati.

Potem so békine šibice godne za prodajo. Cent obeljenih (olupljenih) veljá okoli 18 mark (9 gld.).

Če so blizo bekovišč ljudje, ki se pečajo s pletenjem, se šibice prodajajo tudi na deblu (štoru). Vendar jih je prodajati le pod tem pogojem, da jih lepo porezujejo in od debla porežejo vse vejice, ne le samih istih, ki so jim za rabo: to mora biti zato, ker, kakor skušnje učé, stari les zadržuje rast novih vejic.

Oves imenovan „Triumph“.

Par let sem priporočajo po vseh kmetijskih listih oves z imenom „Triumph“. Od tega ovsa pravijo, da čudovito obrodi, lepo visoko slamo nareti in lepo zrne dá. Gosp. Gabrijel Jelovšek, član kmetijske družbe na Vrhniki, naredil je lansko leto poskušnjo s tem ovsem ter je pridelal iz 2 mernikov 61 mernikov. Kakor nam omenjeni gospod poroča, pripravljen je on oddati nekaj tega ovsa za seme kmetovalcem, kateri se na-nj obrnejo. On prodaja mernik po 2½ gold., koja cena nikakor ni visoka, če se pomisli, da semenške firme ponujajo ta oves po 50 kr. kilo.

Zemlja.

(Dalje.)

4. Svojstva zemlje z ozirom na njeno lego in krajevne razmere.

Rodovitnost in sposobnost zemlje za kmetijstvo pa nisti odvisni samo od zemljine sestave, ampak tudi od bližnje okolice, lege, oblike in od spodnje zemljine plasti.

Bližnja okolica nj v, ako je vsa pogojzdena, naredi mrzel in vlažen zrak, ki dostikrat zapreči vspešno kmetovanje. Nekaj gojzda je sicer vedno dobro v bližini imeti (na 1 del gozda 3 dele obdelane zemlje), preveč izsekani gojzdi pa naredijo škodljive vetrove, točo in povodnji. Ker primerna množica gozdov dobrodejno vpliva na kmetijstvo, moramo vedno misliti na njih obrambo, ne gledé na njih važnost o narodno-gospodarskem oziru.

Lega njiv, travnikov, senožet itd. z ozirom na njih nagnenje od vodoravne lege, je različna. Ugodna je lega, ako je zemljišče kake 3—5° nagneno. Kar je zemljišče čez 15° nagneno, ni več za kmetijstvo ugodno.

Od geografične lege zemljišča odvisna je povprečna letna toplota in množica dežja.

Oblika zemljišča ima na rodovitnost velik vpliv. Od nje je odvisna razdelitev zemljišča, namér razorov, odvajanje in vpliv solčnih žarkov. Gričasta zemlja je za kmetijstvo vedno manj ugodna kakor ravna.

Spodnja in zgornja zemljina plast. Zemljina plast, ki leži na vrhu obdelanega zemljišča, zove se zgornja plast. Ta plast ima v sebi veliko več sprsteneleli organskih snovi, zato je temnejša od plasti, ki pod njo leži. Navadno računa se k zgornji plasti toliko zemlje, kolikor globoko zemljišče obdelujem. Pod zgornjo plastjo leži spodnja plast. Spodnja plast prvotnih zemelj obstoji iz strtega skalovja in grušča, iz katerega je zgornja plast nastala. Spodnja plast naplavljene zemlje je navadno drugače sestave, kot nje zgornja plast, sicer pa zamore biti pri taki zemlji več različnih spodnjih plasti, predno se pride na trdo skalovje.

Debelost zgornje plasti, katera se vsled obdelovanja in razkrojevanja vedno spreminja, vpliva kaj močno na zemljino sposobnost, različne rastline stvarjati. Na plitvi zgornji plasti, ki je komaj 15 cm. debela, vspevajo le rastline, ki svoje korenine plitvo, to je, bolj na površji razprostirajo. Na zemlji, koje zgornja plast je nad 25 cm. debela, zamorejo pa uže vspevati rastline z globokimi koreninami. Kolikor debeleja je zgornja plast, toliko boljša in sigurnejša je za dobo vspevanje rastlin, ker ima taka plast več redilnih snovi v sebi in suša tako hitro ne more rastlinam škodovati.

5. Razredovanje zemlje.

Zemljine vrste določili smo z ozirom na njeno sestavo, razrediti jo pa zamoremo z ozirom na njeno gospodarsko vrednost ali cenilno vrednost. Cenilec mora pri določevanju gospodarske vrednosti zemlje v poštev jemati dejanske izkušnje. zraven tega pa mora imeti potrebna kemijska in fizikalna znanja. On mora océniti krajevno kakor geografično lego zemljišča, vpliv bližnjega gorovja, kakor nastanek dotične zemlje. Nič manj ne vpliva na gospodarsko vrednost zemlje nje zgornja in spodnja plast, teža, vonja, barva, rastline, ki na nje rastejo, sila, ki je potrebna za obdelovanje in celó obljudenost kraja, v katerem zemljišče leži. Vse te stvari in razmere mora cenilec predvarjati, če hoče prav presoditi gospodarsko vrednost kakega zemljišča ali celega posestva.

Pred vsem cenilec razdeliti zemljo z ozirom na njeno porabo: I. Polje, II. travniki in pašniki, III. vrtovi, IV. sadovnjaki, V. vinogradi in VI. gozdi.

I. Polje. Vrednost polja odvisna je v prvi vrsti od dohodka, ki ga daje. Dohodek določiti priporočajo učenjaki na dva načina. Eni (Pabst, Block, Schönleitner) določijo vrednost z ozirom na ves (bruto) dohodek njive ne oziraje se na stroške, drugi (Thaer, Koppe, Flottow, Schübler) pa z ozirom na sestavo zemlje in nje zmožnost kmetijske rastline vspešno stvarjati.

Če tudi slabo ali dobro obdelovanje in pravilno kolobarjenje močno vpliva na rodovitnost zemlje, ozirati se bode vendar moral cenilec na zemljino prirodno zmožnost rastline stvarjati in zadostovala mu bode pri cenjenji sledeča od Pabsta sestavljena tabela. Pabst razredi polje tako-le: njive s pšenično, ječmenovo, ovseno in ršeno zemljo. Vsako teh zemelj razdeli se v 3-4 razredi.

II. Travniki (senožeti) in pašnjaki; o razreditvi teh govorimo pri dotičnih razpravah o travnikih in pašnjakih.

III. Vrtovi. Vrtna zemlja je navadno najbolja in najrodovitnejša zemlja.

IV. Sadovnjaki naredé se sicer na različnih zemljah, vendar se priporočá za-nje izbrati zemljo z najdebelejšo zgornjo plastjo.

V. Vinogradova vrednost ne océni se le po sestavi zemlje, ampak tudi po njegovi legi in rodovitnosti.

VI. Gozdi imajo najrazličnejše zemlje, navadno imajo pa slabo in kamnitno zemljo.

Kako je ravnati s semenskim krompirjem.

Množina pridelka in dobrota krompirja odvisni ste od različnih pogojev. Od prve brazde, ki jo na njivi napravimo, noter do spravljena krompirja v klet ali kam drugam, treba nam je paziti na vsako malenkost, ako hočemo biti zadovoljni s pridelanim krompirjem. Najvažnejše opravilo, za katero se pa naši kmetovalci le malo ali pa nič ne zmenijo, je izbira prave sorte in pa pravilno ravnanje s semenskim krompirjem.

Če semenskega krompirja ne kupimo, ampak tacega hočemo pridelati domá, izberimo si na njivi, koje hočemo s krompirjem obsaditi, poseben prostor, ki naj je določen za pridelovanje semenskega krompirja. Ta prostor naj bode tako velik, da se dá na njem pridelati dvakrat toliko krompirja, kakor pa ga bodemo za seme rabili. Ta kos njive obdelajmo posebno skrbno, najbolje je, če je uže dovolj gnojen, ker sveži gnoj ne služi nič kaj dobro krompirju. Namesto svežega živalskega gnoja zamoremo z dobrim vspehom rabiti mešanec (kompost), kosteno moko, pepel in sploh taka in enaka umetna gnojila. Za seme izberimo uže v jeseni pri kopanju krompirja najlepše gomolje, najmanje srednje velikosti, ki morajo biti skoz in skoz zdrave. Semenski krompir moramo čez zimo posebno dobro shraniti. Kake tri do štiri dni pred saditvijo izrežemo vsakemu krompirju izvzemši 2-3 najlepših očes, vsa druga očesa vun. Vsled tega združi se pri kalenji vsa sila v ostala očesa in krompir rodi lepše, večje in zgodnejše zoreče gomolje.

Krompir sadimo v vrste. Vrste naj bodo 60 cm. ena od druge in ravno tako tudi krompir v vrsti eden od drugega 60 cm. Posamezne gomolje treba je tu v zemljo vložiti, da očesa gori gledajo, ne pa da jih gomolja sama krije. Drugače je pa ta krompir, ki ima za seme biti, ravno tako obdelovati, kakor vsak drugi krompir. Iz pridelanega semenskega krompirja, katerega bode več, kakor ga potrebujemo, izberemo zopet za drugoletno sadenje le najlepše gomolje in tako naprej vsako leto.

Uže v prvem letu bo kmetovalec videl veliko korist tacega ravnanja.

Konečno moramo tudi omenjati, da posamezne krompirjeve sorte ne ločimo le v zgodnje in pozne, ampak tudi v take, ki dajo velik ali pa majhen pridelok, dalje v take, ki bolj ali manj gnjijejo in v take, katerim spomladanski mraz več ali pa manj škoduje. Znano je tudi, da krompirjeve sorte ne občutijo v enaki meri vpliva zemlje in vremena, manj znano je pa, da dobre, recimo, izvrstne krompirjeve sorte v teku let zgubijo svoje dobre lastnosti. Iz tega vzroka priporočamo našim kmetovalcem dobre sorte za seme izbirati in seme večkrat premenjati.

Gotovo bi imelo dobre nasledke, ko bi hoteli nekateri naši gospodarji se ravnati po gori navedenih